

КОРНУТА Л. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент

ОБСТАВИНИ, ЩО ПОМ'ЯКШУЮТЬ АБО ОБТЯЖУЮТЬ ДИСЦИПЛІНАРНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ

Серед видів юридичної відповідальності, що може застосовуватися до державного службовця, особливе місце посідає дисциплінарна відповідальність. Оскільки цей вид відповідальності застосовується найчастіше, то чітке законодавче закріплення поняття дисциплінарної відповідальності, підстав та порядку її реалізації є вкрай важливим. Окрім того, зважаючи на активне реформування інституту державної служби та відповідного законодавства, питання реалізації дисциплінарної відповідальності, на теперішній час, мають особливу актуальність. Так, за певикопання або неналежне виконання посадових обов'язків, визначених Законом та іншими нормативно-правовими актами у сфері державної служби, посадовою інструкцією, а також порушення правил етичної поведінки та інше порушення службової дисципліни державний службовець притягається до дисциплінарної відповідальності у порядку, встановленому Законом України «Про державну службу». Підставою для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, тобто неправної винної дії або бездіяльності чи прийняття рішення, що полягає у невиконанні або неналежному виконанні державним службовцем своїх посадових обов'язків та інших вимог, встановлених Законом «Про державну службу» та іншими нормативно-правовими актами, за яке до нього може бути застосоване дисциплінарне стягнення [2].

Враховуючи принцип справедливості дисциплінарної відповідальності, що знаходить своє вираження в нормах права, які встановлюють необхідність відповідності стягнення ступеня вини і тяжкості вчиненому проступку, які виключають можливість посилення стягнення за результатами розгляду скарги державного службовця, який підлягає покаранню, та які передбачають відповідальність за власні дії. Нормативно-правові акти закріплюють положення про необхідність відповідності стягнення ступеня вини і важкості скоєного проступку, покладаючи обов'язок на керівника чи уповноважений орган, брати до уваги важкість проступку, нанесену шкоду, обставини, за яких його вчинено. Але, у той же час, досить багато обставин, які відіграють важливе значення для реалізації принципу справедливості, залишаються поза увагою законодавця.

Так, для визначення справедливої міри покарання, звичайно ж необхідно враховувати пом'якшуючі та обтяжуючі обставини, якщо такі мали місце бути. У законодавчих нормах, які регламентують особливості застосування дисциплінарної відповідальності до державних службовців, на сьогоднішній день, в діючому Законі «Про державну службу» такі обставини не визначають [1]. Такий стан призводить до порушень законних прав, свобод та інтересів людини та громадянина, а також, в окремих випадках, закінчується вибором дисциплінарного стягнення, яке об'єктивно, не відповідає вчиненому дисциплінарному проступку. У свою чергу, слід відзначити позитивний момент реформування дисциплінарної відповідальності в новому Законі «Про державну службу» 2015 р, який у окремій статті закріпив чіткий перелік обставин, що пом'якшують або обтяжують дисциплінарну відповідальність. Зокрема, дисциплінарне стягнення має відповідати характеру і тяжкості вчиненого дисциплінарного проступку та ступеню вини державного службовця. Під час визначення виду дисциплінарного стягнення необхідно враховувати характер дисциплінарного проступку, обставини, за яких він був вчинений, настання тяжких наслідків, добровільне відшкодування заподіяної шкоди, попередню поведінку державного службовця та його ставлення до виконання посадових обов'язків [2, ст. 67]. Так, обставинами, що пом'якшують відповідальність державного службовця, є: 1) усвідомлення та визнання своєї провини у вчиненні дисциплінарного проступку; 2) попередня бездоганна поведінка та відсутність дисциплінарних стягнень; 3) високі показники виконання службових завдань, наявність заохочень та урядових відзнак, урядових і державних нагород; 4) вжиття заходів щодо попередження, відвернення або усунення настання тяжких наслідків, які настали або можуть настати в результаті вчинення дисциплінарного проступку, добровільне відшкодування заподіяної шкоди; 5) вчинення проступку під впливом погрози, примусу або через службову чи іншу залежність; 6) вчинення проступку внаслідок неправомірних дій керівника. Зазначений перелік не є вичерпним, під час застосування дисциплінарного стягнення можуть враховуватися також інші обставини, що пом'якшують відповідальність. У свою чергу, серед обставин, що обтяжують відповідальність державного службовця законодавець визначив: 1) вчинення дисциплінарного проступку у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або токсичних засобів; 2) вчинення дисциплінарного проступку повторно, до зняття в установленому порядку попереднього стягнення; 3) вчинення проступку умисно на ґрунті особистої неприязні до іншого державного службовця, у тому числі керівника, чи помсти за дії чи рішення щодо нього; 4) вчинення проступку умисно з мотивів неповаги до держави і суспільства, прав і свобод людини, окремих соціальних груп; 5) настання тяжких наслідків або заподіяння збитків внаслідок вчинення дисциплінарного проступку [2].

Необхідно зазначити, що досить спірними є окремі обставини, що пом'якшують або обтяжують дисциплінарну відповідальність та механізм їх реалізації. Проте, саме чітке закріплення переліку обставин уже є значним кроком в реформуванні та розвитку інституту дисциплінарної відповідальності держслужбовців.

Список використаних джерел

1. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 р. // [Електронний ресурс] Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. // [Електронний ресурс] Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua>

ПАНФІЛОВ О. Є.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук

СПЕЦІАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЩОДО ОСІБ, ЯКІ ПРЕТЕНДУЮТЬ НА ЗАЙНЯТТЯ ПОСАД, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКОНАННЯМ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Термін «корупція» походить від сполучення стародавніх латинських слів «*corrupti*» – причетність кількох представників однієї із сторін до однієї справи та «*impetere*» – порушувати, ламати, пошкоджувати, скасовувати. У результаті утворився самостійний термін — «*corruptere*», що передбачає участь у діяльності кількох осіб, мета яких полягає у псуванні, пошкодженні процесу управління справами суспільства. За результатами останніх досліджень компанії GFK Ukraine (за участю PwC Ukraine та Transparency International Ukraine) близько 57,2 % українців вважають, що рівень корупції в країні після Революції Гідності залишився незмінним, при цьому майже 27,7 % респондентів відповіли, що ситуація, навпаки, погіршилась [1].

Одним з основних механізмів запобігання корупції є запровадження добору висококваліфікованих кадрів на публічній службі, які б одночасно відповідали вимогам доброчесної поведінки. З метою організації такого добору кадрів при працевлаштуванні на посади, пов'язані з виконанням функцій держави, кандидат зобов'язаний подати необхідні відомості та документи і пройти спеціальну перевірку, що дає можливість керівнику державного органу отримати всебічну інформацію про